

Summary:

Yaroslav Mirinyac. INFLUENCE OF NATURAL GEOGRAPHICAL FACTORS ON DEVELOPMENT OF TOURISM IN UKRAINE.

In the article the detailed analysis is given to influence of natural-geographical factors on becoming and development of tourism in Ukraine. For the decision of this problem the method of most advantages was used.

УДК 368. 97: 379. 85 (477)

Оксана ГАТАЛЯК, Ігор ПАНДЯК

СПЕЦИФІЧНІ ФОРМИ СТРАХУВАННЯ В ТУРИЗМІ

Страховання є однією з найдавніших категорій у суспільно-економічній діяльності людини. У наукових та літературних джерелах цій темі присвячено чимало досліджень. Серед сучасних вітчизняних вчених – В. Базилевич, К. Базилевич, О. Заруба, М. Клапків, А. Таркуцяк та ін. Вивчення страхування проводиться переважно у двох площинах – математичній та економічній. Сучасна наукова думка порівняно мало уваги приділяє дослідженню страхування в туризмі. Ряд вчених, таких як А. Гвозденко, Н. Машина, О. Охріменко пов'язують страхування з туризмом.

Страховання в туризмі – це система відносин між страховою компанією і туристом з захисту його життя і здоров'я, а також майнових інтересів при настанні страхового випадку. При цьому відшкодування застрахованому потерпілому пов'язаних з цим витрат здійснюється в межах страхової суми, що визначається договором страхування (страховим полісом) між страховиком і страхувальником. Враховуючи необхідність захисту інтересів українських громадян за кордоном, у статті 9 Закону України “Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України” вказано, що “з метою створення умов, які гарантують відшкодування громадянам України витрат, пов'язаних з надзвичайними обставинами за кордоном, громадянин України повинен бути застрахованим”. Також стаття 16 Закону України “Про туризм” передбачає, що “страхування туристів (медичне і від нещасного випадку) є обов'язковим і забезпечується суб'єктами туристичної діяльності на засадах договорів зі страховиками” [3, с.5].

У туризмі використовують такі види страхування: медичне, від нещасного випадку, майнове, на випадок затримки транспорту, витрат, пов'язаних з неможливістю здійснити поїздку та інші.

Міжнародні поїздки потребують особливих міжнародних видів страхування: “Асистанс” і “Зелена карта”. Це одні з найпопулярніших видів страхування серед туристів.

Для тих, хто подорожує за кордоном своїм автомобілем, обов'язковим є страхування цивільної відповідальності перед третіми особами. Наявність цього полісу є обов'язковою в країнах, які входять до системи “Зелена карта”. Цей вид страхування проводиться без вказання страхових сум. Тобто потерпілому виплачують будь-яку суму, передбачену законодавством країни, на території якої виник страховий випадок. Ліміти страхування по цьому виду в різних країнах неоднакові. Так, для Європи найвища сума мінімального покриття на аварію, травму або смерть третьої особи в країнах Євросоюзу – 607 460 тис. USD, найнижча – в Україні – 500 неоподаткованих мінімальних зарплат [5, с.164]. “Зелена карта” – міжнародний поліс цивільної відповідальності автовласників за кордоном. Її офіційна назва – “Міжнародна карта автострахування”. Страхове покриття цього полісу поширюється тільки на завданій збиток третім особам та їх майну (зокрема, автомобілю). Цей документ дає гарантію того, що страхове покриття за даним полісом відповідає

мінімальним вимогам країни, у яку вирушає страхувальник. Без наявності такого полісу, подорож за межі України проблематична – придбання “Зеленої карти” надає можливість безперешкодного в'їзду на територію інших країн.

У 1997 році Україна приєдналася до цієї системи автострашування. Представником нашої держави в ній є Моторне транспортне страхове бюро України (МТСБУ), що виконує гарантійні функції за українських страховиків за кордоном і за іноземних страховиків в Україні.

Страховики що продають поліси цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів, відраховують певний відсоток у резервні фонди. За їх рахунок проводяться виплати, якщо страховик виявиться неплатоспроможним.

Вартість “Зеленої карти” порівняно невелика і залежить від виду транспортного засобу, від тривалості поїздки на автомобілі по території країни. Всі країни поділяються на два види:

- країни Східної Європи,
- всі інші країни.

При поїздці у країни Європи вартість “Зеленої карти” розраховується за відповідними тарифами (табл. 1, табл. 2). Очевидно, що вартість цього виду страхування суттєво нижча у країнах Східної Європи. Тарифи встановлюються МТСБУ і залежать від типу транспортного засобу, а також країни перебування. Так, при відвідуванні колишніх соціалістичних країн Східної Європи до їх вступу в ЄС вартість страхового полісу у два з лишнім рази була дешевшою, ніж у країнах Шенгенської угоди. У зв'язку з розширенням ЄС поступово знижуються тарифи на оформлення “Зеленої карти” у європейські країни та підвищуються – у країни Східної Європи.

У страховому полісі у розділі “Обов'язки застрахованого” існує пункт: “... повідомити повноважного представника страховика (Сервісну компанію) про настання страхового випадку”. Більшість страхових компаній заключає договори про взаємодію зі службами асистансу – тим “повноважним представником”, що представляє страхову компанію.

Таблиця 1

Вартість “Зеленої карти” для всіх країн, крім країн Східної Європи (грн.) [5,с.270]

Транспортний засіб	Буква в „Зеленій карті”	15 днів	1 місяць	3 місяці	6 місяців	9 місяців	1 рік
Легкові автомобілі місткістю до 9 чоловік, включаючи водія	A	154	551	1013	1476	1645	2542
Автобуси	E	353	529	968	1628	2509	3949
Вантажні автомобілі	C	242	307	793	1273	2003	2974
Мотоцикли	B	36	60	166	326	484	617

Таблиця 2

Вартість “Зеленої карти” для країн Східної Європи (грн.) [5,с.271]

Транспортний засіб	Буква в „Зеленій карті”	15 днів	1 місяць	3 місяці	6 місяців	9 місяців	1 рік
Легкові автомобілі місткістю до 9 осіб	A	79	133	353	810	822	1696
Автобуси	E	220	307	747	1408	2069	2729
Вантажні автомобілі	C	136	211	485	895	1035	1694
Мотоцикли	B	35	52	129	245	305	326

Асистанс – це специфічний вид страхування, при якому страхове відшкодування надають у вигляді конкретної послуги або платою за фактично надану послугу. Цим займаються спеціальні страхові компанії, які поєднують страхові та сервісні функції або звичайні страхові компанії, що мають договори з асистантами. Як правило асистанти виплачують страховим компаніям комісійні 8-10% від загального обсягу винагороди. Крім того, в спірних питаннях власне асистанс залучає експертів для в'яснення обставин події, а також, чи підлягає вона покриттю. Компанія-асистант оплачує медичні, транспортні, юридичні послуги, а також послуги, що пов'язані з незручностями використання авіаційного транспорту, втратою документів тощо. У світі існує порівняно багато служб асистансу: Coris, Modial assistance, International SOS, MEDEX Assistance Corporation тощо. Українські компанії заключають договори переважно з Coris.

Великі компанії мають розгалужену мережу чергових координаторів, які розмовляють необхідними мовами (наприклад мережа Global Voyager Assistance – складається приблизно з 5000 координаторів у різних країнах світу) [4, с.168].

Кожна компанія-асистант має мережу чергових центрів і бюро, розташованих у регіонах, на котрі розповсюджується дія полісів із забезпечення її послуг. При настанні страхового випадку клієнт повинен подзвонити в один з чергових центрів, номери телефонів яких вказані в полісі чи ідентифікаційній карточці. Черговий центр передає виклик у найближче бюро, що займається безпосереднім наданням послуги, і підтверджує, що всі витрати будуть оплачені.

Українські страхові компанії здійснюють свою діяльність спільно з іноземними партнерами-асистантами. Тарифи залежать від коду ризиків (тобто комплексу послуг), тривалості поїздки, країни в'їзду, віку застрахованного, додаткових обставин. Передбаченні різні знижки і обмеження – для сімей, для груп. Наприклад, по правилах компанії Gesa Assistance країни поділяються на три категорії: країни Шенгенської угоди, постсоціалістичні країни і всі інші. Найвищі тарифи – при в'їзді в країни Шенгенської угоди, найнижчі – в постсоціалістичні. Страхуючи туристів, страхові компанії користуються набором таблиць, тарифів, складених для різних країн, страхових сум і т.д. Для прикладу можна привести два варіанти таких таблиць, які відповідають асистанським послугам однієї із страхових компаній України, яка працює з компанією асистантом Gesa (Inter Partner Assistance) (табл. 3, 4).

Таблиця 3

Тарифи для виїжджаючих за кордон (ліміт покриття – 30 тис. дол. США) [5, с. 250]

Тривалість поїздки в дні	Добова вартість полісу (в дол. США)			
	A	B	C	P
1-10	1,25	1,50	1,80	3,20
11-20	1,15	1,40	1,60	2,40
21-31	1,05	1,20	1,40	2,20
32-90	1,00	1,10	1,30	2,00

Слід зауважити, що існує різниця в тарифах страхових компаній за одні і ті ж послуги.

В таблиці 5 наведені порівняльні ціни страхування по системі “Асистанс”, українськими страховими компаніями, що співпрацюють з різними асистанськими компаніями. По аналогічних правилах в останні роки стали страхувати і громадян виїжджаючих за кордон для роботи по контракту і на навчання.

Набір послуг за системою “Асистанс” поділяється на кілька груп, диференційованих згідно кодів ризиків А, В, С, D. Програма А – “Econom-class”, В – “Basic”, С – “Basic Plus”, D – “Elite”. Кожна попередня група входить у всі наступні. Так, в програму D входять ризики А, В і С.

**Тарифи для виїжджаючих за кордон в країни Східної Європи (тільки по коду ризиків А)
[5, с. 250]**

Тривалість поїздки в днях	Добова вартість поліса (в дол. США) в залежності від ліміту покриття		
	300\$	5000\$	10000\$
1-7	0,8	0,9	1,1
8-15	0,7	0,8	1,0
16-31	0,6	0,7	0,9

Таблиця 5

Порівняльна вартість послуг екстреної медичної допомоги, яка надається в рамках "Асистансу" (всі суми в доларах США) [5, с. 250]

Страхова компанія України	Асистанська компанія	Страхові суми (тис. дол.)	Добова вартість полісу для страхової суми в 30000 тис. дол. при поїзді на термін		
			7 днів	15 днів	30 днів
1	2	3	4	5	6
Україномедстрах	CORIS	5,10,30,50,70	0,88	0,86	0,83
Надра	CORIS	5,15,30,50,75	0,64	0,60	0,56
АСКА	CORIS, Inter Partner Assistance	5-75	0,70	0,62	0,50
Остра-Київ	Mercur Assistance, France Secure, Tim Assistance	10,15,30,50,75	0,87	0,83	0,76
Алькона	CORIS	5,10,30,75	0,94	0,83	0,76
АКВ-Гарант	CORIS	5,10,30,50,70,100	0,41	0,41	0,41
Енергополіс	CORIS	3,5;5,10,30,70	0,65	0,57	0,52
УТСК	CORIS	5,10,15,30,60	0,69	0,57	0,52
Пан Україн	Assist-card	30,50	1,00	1,00	1,00
Гарант-Авто	Inter Partner Assistance	5,10,30	0,73	0,64	0,61

Таблиця 6

Структура ризиків страхування в системі "Асистанс" компанії Gesa (Inter Partner Assistance)

Програми страхування			
А	В	С	Д
<u>Медичні послуги:</u> оплата медичних витрат; послуги з медичного транспортування; репатріація у випадку смерті.	<u>Медичні послуги:</u> візит третьої особи в надзвичайній ситуації; дострокове повернення; евакуація дітей; оплата невідкладної стоматологічної допомоги.	<u>Юридичні послуги:</u> надання можливості зв'язатися з адвокатом, надання допомоги в порушенні справи по захисту прав застрахованого. Надання адміністративної <u>допомоги:</u> повернення і відправка багажу за іншою адресою; передача термінових повідомлень; надання допомоги при втраті або крадіжці документів.	<u>Транспортні послуги:</u> Забезпечення допомогою при поломці особистого автомобіля або хвороби водія; організація доставки всіх пасажирів до місця проживання в країні перебування; надання і оплата послуг другого водія у випадку хвороби першого; забезпечення евакуації пасажирів в країну проживання.

Структура послуг за програмами у різних компаніях може бути неоднаковою. Розглянемо послуги асистанських компаній Gesa (табл. 6) і Remed (табл. 7).

Таблиця 7

Структура ризиків страхування в системі „Асистанс” компанії Remed

Програми страхування			
A	B	C	D
Медичні послуги: стаціонарне лікування, послуги з медичного транспортування, репатріація у випадку смерті.	Медичні послуги: амбулаторне лікування, стоматологічні послуги; перевезення у спеціалізовану лікарню.	Юридичні послуги: витрати на адвоката. <u>Надання адміністративної допомоги:</u> надання допомоги при втрапі або крадіжці документів. <u>Транспортні послуги:</u> проїзд неповнолітніх дітей додому і супровід у разі необхідності третьою особою.	Транспортні послуги: дострокова поїздка додому у разі смерті родича. <u>Надання адміністративної допомоги:</u> відкладення або відміна авіарейсу; затримка доставки багажу, втрата багажу або його пошкодження. <u>Юридичні послуги:</u> внесення застави.

Як бачимо, склад послуг цих компаній в цілому подібний, але зміщено акцент у структурі ризиків програм C і D. При виборі умов туристу слід враховувати мету поїздки, а також ціну та обмеження.

Відповідно до мети поїздок за кордон існують різні види “Асистансу”. Серед них виділяється суперасистанс, найбільш комплексний продукт для тих, хто хоче мати один договір на всі випадки життя. Крім цього, існують спеціалізовані види, наприклад:

Асистанс 24 години на добу:

- повернення потерпілих у супроводженні групи медиків, ремонт автомобіля, повернення дітей, що залишилися без батьківської фінансової підтримки;
- компенсаційні відшкодування по різноманітних витратах, підйом ліфта в горах і лижних курсів, компенсація за невикористані дні відпустки.

Асистанс по місцю проживання – надання послуг за викликом лікаря, санітарів, машини швидкої допомоги, бронювання місця в лікарні, надання допомоги по господарству, сантехнічні роботи, тощо.

Асистанс громадян у всьому світі – репатріація, повернення і супроводження санітарами з місця надзвичайної ситуації до місця проживання, включаючи оплату витрат на медобслуговування, пересилку багажу, послуг адвоката.

Асистанс спеціальний гірськолижний – пошук і надання медичної допомоги потерпілим в горах як зимою так і літом, відшкодування витрат за технічне обслуговування і проведення лижних курсів.

Асистанс туристичних груп:

- термінова репатріація і повернення до місця проживання потерпілих по медичних причинах;
- видатки на медобслуговування;
- внесення застави під звільнення з-під арешту;
- страхування крадіжки авіавантажу;
- інше.

Асистанс вантажівок і автобусів – гарантує безперервне обслуговування при будь-яких обставинах: ремонт, заміна деталей, охорона поламаного автомобіля, допомога в супроводженні громадян чи вантажу, заміна водія.

Асистанс “Мультиспорт” – видатки на медобслуговування; термінове повернення до

місця проживання потерпілих в супроводженні медперсоналу, відшкодування витрат за технічне обслуговування і проведення спортивних змагань, термінова репатріація і повернення до місця проживання потерпілих по медичних причинах.

Отже, ризики туристичних підприємств і ризики внутрішнього туризму страхуються в межах загальноприйнятих видів страхування, а міжнародні поїздки потребують особливих міжнародних видів страхування: "Асистанс" і "Зелена карта". Українські компанії постійно вдосконалюють структуру послуг, застосовують власні нововведення при страхуванні за цими видами страхування.

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 04. 10. 2001 р. № 2745 – III.
2. Закон України «Про страхування» від 15. 09. 1995 р. № 342/95 – ВР.
3. Закон України «Про туризм» від 18. 11. 03 р. № 1282 – IV.
4. Гвозденко А.А. Страхование в туризме. – М., 2002. – 256 с.
5. Машина Н.И. Страхование для туристических предприятий. – Донецк, 2004. - 432 с.
6. Беруль Ф. Страхование ответственности в туризме. // Туризм: право и экономика. – 2003. - № 1(1). – С. 54 – 55.
7. Зубарев В. Страхование мошенничества и как с ним бороться. // Посредник. – 2004. - № 16 – 20 апреля – С. 46.
8. Коваленко І. Страхування туризму: спокій і ще раз спокій. // Все про бухгалтерський облік 8 червня 2004. № 54 (965) С.9 – 10.
9. Ратна В. Поліс туриста. // Галицькі контракти. № 19. 10. 05. 2004. С.16.

Summary:

O. Hataliak, I. Pandiak. SPECIFIC FORMS OF INSURANCE OF TOURISM

The fundamental forms of insurance of tourism were examined. Specific forms of insurance during the realization of international trips were analyzed. Meanwhile, the cost of the "GREEN CARD" and the urgent medical aid services within the limits of the "Assistance" were described. The structure of services, which follow the program schedule inside the companies "GESSA" and "REMEDI" was described too.

УДК 338.486

Богдан ПУШКАР

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ І ЙОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ

Розробка методичних основ дослідження туристсько-рекреаційного комплексу і його територіальної структури є важливим завданням суспільної географії. До цього часу в науковій літературі не розглядалось цієї проблеми як спеціальної теми. Проте висвітлення методологічних підходів, методів з використанням сучасних технологічних доробок вчених ще не достатньо розроблені в наукових публікаціях. Використання цілого комплексу методичних підходів до дослідження вказаної проблеми дає можливість вивчити основні етапи та використати сучасні методи концентрації туристсько-рекреаційної діяльності і вивчити різні форми територіального зосередження даного явища в регіоні.

Аналіз наукових публікацій свідчить про те, що в сучасний період велика увага приділяється вивченню туризму і рекреацій як важливих соціальних галузей господарства. У вітчизняній науковій літературі останнім часом цим питанням приділяється велика увага такими вченими як О.Г.Топчієв, О.О.Льобіцева, В.І.Стафійчук, В.І.Мацола, В.А.Квартальнов, В.Ф.Кифяк та ін. Водночас слід відзначити, що багато теоретичних питань є ще нерозв'язаними, залишаються дискусійними, а в ряді випадків і не поставлені. Зокрема, це стосується дослідження туристсько-рекреаційного комплексу і особливо його